

12.09 3-А Літературне читання

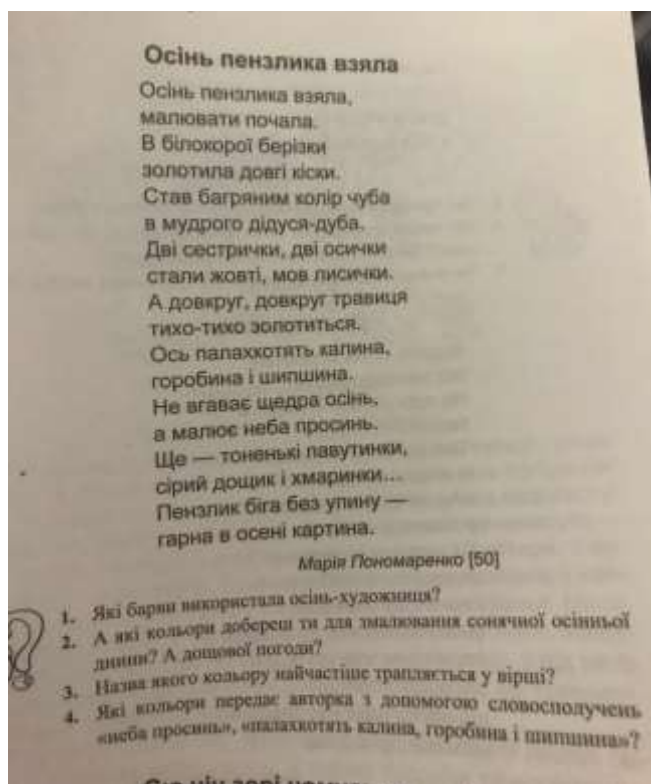
Тема. Робота з дитячою книжкою. Осінній карнавал. (за підручником «Сонячні вітрила» (с. 4-11))

Мета: ознайомити учнів з творами українських письменників, які описували красу осені; удосконалювати вміння виразно, правильно, інтонаційно читати та розказувати текст; формувати навички монологічного мовлення, оцінні судження, вміння орієнтуватися в тексті; розвивати допитливість, спостережливість, увагу, мовлення та творчу фантазію школярів; активізувати словниковий запас учнів; прищеплювати естетичні смаки; виховувати любов та бережливе ставлення до природи.

Хід уроку

Люди здавна милувалися красою осені і намагалися передати свої почуття словом, за допомогою мелодії, у творах живопису. Отже, збагнути, осмислити, відчутти осінню красу нам допоможуть на уроці поети, письменники, композитори, художники, а також власні спостереження.

Опрацювання вірша М.Пономаренко «Осінь пензлика взяла» (с.5)

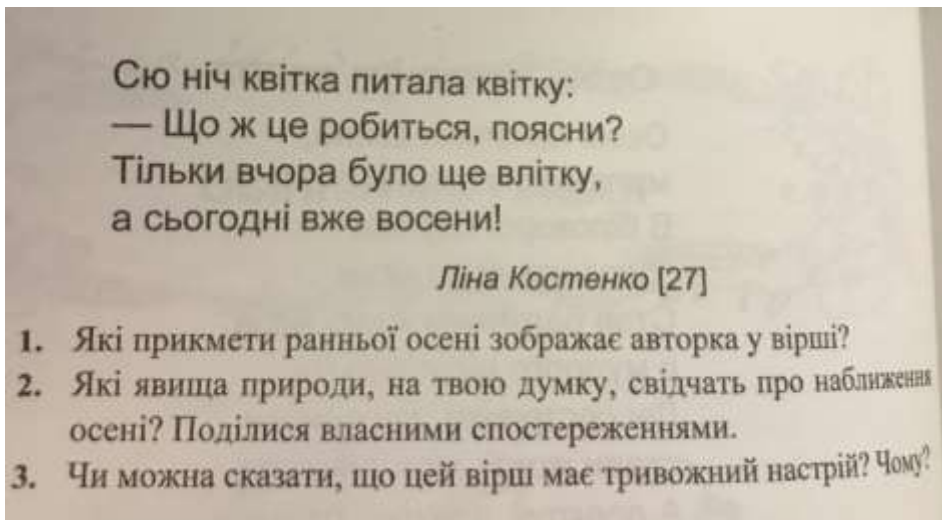
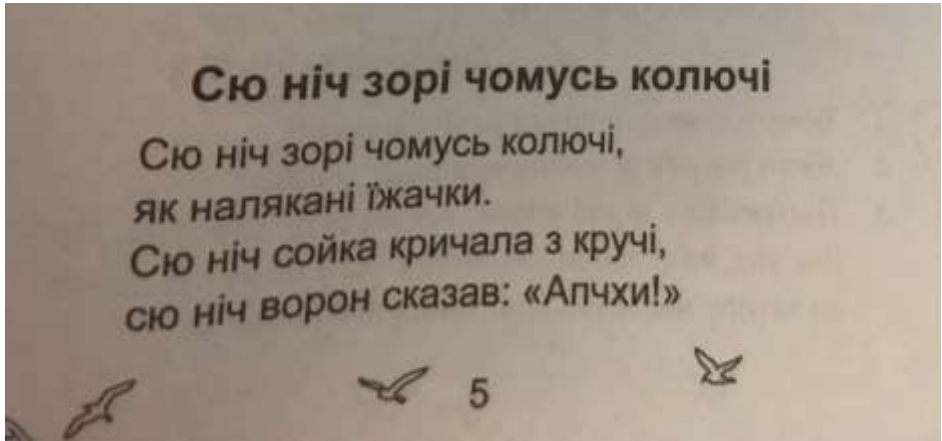

Чи сподобався вам вірш?

— Які картини ви уявили, читаючи ці рядочки?

Дайте відповіді на питання після вірша.

Опрацювання віршів Л.Костенко «Сю ніч зорі чомусь колючі» та А. Качана «Дощова осінь».

Дощова осінь

Водить осінь хороводи
під мелодію дощів.
На прогулянку виходять
парасолі і плащі.
Там розмову парасолі
із плащами завели:
«Ах, як довго у неволі,
у темниці ми були.
Та вернулися тумани,
задощило в небесах, —
і ми знову у пошані,
знов нас носять на руках».
І прийшли тоді до згоди
парасолі і плащі,
що найбільша насолода —
це коли ідуть дощі.

Анатолій Качан [20]

1. Чому парасолі й плащі радіють осені?
2. Як ти розумієш вислів «мелодія дощів»?
3. Підкресли у вірші слова, які містять літеру *щ*. Прочитай вірш ще раз, виділяючи цю літеру. Яку мелодію допомагає передати автору часте використання літери *щ*?

Дайте відповіді в кінці віршів.

Фізкультхвилинка

<https://www.youtube.com/watch?v=3rnbMxCaSDI>

Осінь часто називають чудовою, замріяною, чарівною... У зелені коси дерев вплелися золотисті стрічки. Повітря прозоре і свіже. Деревина скидають на землю позолочене сонцем листя, яке осінь розфарбувала жовтими, червоними та коричневими кольорами. Тиша... І тільки ковані золотом листочки шумлять, дзвонять, шелестять: осінь, осінь, осінь...

Цікаво знати, що...

Астрономічним початком осені вважають день осіннього рівнодення. Він настає 22 або 23 вересня: вчені вираховують точну дату. Цього дня тривалість дня і ночі на всій Землі однакова і дорівнює 12 годинам. Фенологи — вчені, які досліджують сезонні явища природи, — вважають початком осені період після 26 серпня, коли можуть настати перші нічні заморозки і починається листопад. А триває осінь 93 дні: з 26 серпня по 27 листопада.

Прислів'я про осінь

- ✳ Осінь — у погоди змін вісім.
- ✳ Літо зі снопами, а осінь з пирогами.
- ✳ В осінню негоду сім погод надворі: сіє, віє, крутить, мутить, рве, зверху ллє, знизу мете.
- ✳ Холодний вересень, так ситий.
- ✳ Жовтень ні колеса, ні полоза не любить.
- ✳ Навесні дощ ростить, а восени — гноїть.
- ✳ У вересні одна ягода, і та гірка горобина.

Опрацювання творів «Золоті кучугури», «Грибозбір».

Золоті кучугури

Уривок з повісті «Женя і Синько»

Женя вийшла на ґанок школи, глянула вздовж вулиці і стиха охнула. Ви тільки подивіться: який сьогодні день, яка погода надворі! Жовтень прийшов у місто! Суха, янтарна пора падолисту! Ані найменшого вітру, ні подиху. Лагідне сонце і все навкруги — наче золоте: і повітря, і дерева, і дахи будинків, і тротуари. У парку осінній парад дерев. Каштани, берези, клени одяглись у найрозкішніше вбрання і щедро кидали позолоту на асфальт. Місто, як здавалося Жені, з головою тонуло в пожовклому листі. Машини щодня вивозили цю покірну позолоту за його межі, а під вечір асфальт знову вкривала свіжа розкішна постіль. І в ній товклися, кублилися, качалися очманілі від свободи дітлахи.

У ці теплі воскові дні, пронизані сонцем, обличчя людей світилися лагідним сяйвом осені. У парках бродили зачаровані фотографы, ловили об'єктивом верхівки тополь, коли ті хапали шматочки прозорого неба, вибирали кадр для запізнілого жучка-сонечка на розімлілому стеблі чубатої айстри чи напіврозлущеного каштана, якому пощастило втриматися на гілці і грайливо підморгнути розкиданам по землі родичам.

На першій же алеїці Женя зупинилася. Мамочко! Листя — по самі коліна. Дівчина підсмикнула рюкзачок і пішла, збиваючи ногами шамкотливий вихор. З іншого кінця скверу лунали крики, сміх, вигуки. Гляньте, та це ж їхній клас розважається! Хлопці гасали підскоком і падали сторчма у кленові купи. Дівчата наби- вали листям сумки і хвалилися одна перед одною тим добром.

Із хлопчачого боку особливий рух. Там іде баталія. Спочатку каштанами, далі розгорілася рукопашна сутичка, і важко було розібрати, хто кого боре. З кучугур листя виглядали то чийсь п'яти, то голова, то голова і п'яти разом.

Усе зупинилося раптово. Перед очима гравців робилося щось непевне. У великій кучугурі відбувався незрозумілий рух. Листя дибилася, шаруділо, вихрилося.

— Кіт! Їжак! Лисиця! — навперебій вигукували воїни і навви- передки кинулись за тим клубком: — Ось! Ось воно! Повіть!

Вони ганялись, падали, пірнали в купи, шастали руками там, де щось ворушилося, але щоразу хапали облизня.

За Віктором Близнецем [2]

1. За допомогою яких порівнянь, барв письменник описує золоту осінь у місті?
2. Як люди радіють теплим осіннім дням?
3. Як ти гадаєш, хто ховався під купою опалого листя? Знайди повний текст повісті Віктора Близнеця «Женя і Синько» та перевір свою здогадку.
4. Які емоції та почуття викликають у тебе теплі дні осіннього падолисту? Доведи, що осіння пора теж може бути чарівною.

Грибозбір

Осінь прийшла з городів. Скотилася в погреби з картопляним смутком, перейшла стернею у садки, обтрусилася яблука, груші і непомітно підкралася до дерев, що попритулялися біля тину. Явори пожовтіли раптово, за одну ніч. Навіть берізка, та сама, яку ми з мамою посадили навесні, стоїть тепер із золотими кісьми-гілочками і схожа на золото-волосу красуню. Літо, розгублено озирнувшись востаннє, тихо кине: «Я ж бо думало, що то жарти», — і сумно сховається за селом. А Осінь — наряджена, радісна, хазяйновита, з кошиками в руках, уже поспішає до лісу. Там якраз грибозбір почався.

...Сидять на узліссі в жовтих сорочечках маслята. Почули кроки, нашорошилися. А вгледіли Осінь з кошиками, кинулись, як налякані зайчата, врізнобіч. А опеньки-малята горнутья ближче до піддубників-грибів, дружнім колом обсідають пеньки в низині. Боровики, молоді, коренасті, як маленькі борці, розсипалися на вкритій землі. Вони бачать, що втікати їм нікуди. І спокійно сідають на дно кошиків, поважні, ділові. Роблять вигляд, що нічого не сталося.

Бреде Осінь лісом. Слухає надокучливе мугикання вітру, що всівся на ялині, звисивши до землі ноги й не хоче нікуди далі йти. Вже й повні кошики стоять біля старої сосни. І Осінь втомилася трохи. А грибів не зменшується. Опеньки-підосичники полізли один поперед одного посадкою-чагарем, манять, кличуть до себе. А он рижата, як у казці, вишикувались рядами, нахлобучили на голови картузики і, здається, самі просяться до рук.

Осінь скидає з голови квітчасту жовту косинку, розстеляє на стежці. Гриби поспішають до неї. Осінь стоїть осторонь, спостерігає, як вони збігаються до купи і вмощуються на косинці. Один

тільки білий гриб, широкоплечий, рослявий, не зрушує з місця, стоїть, причепурюється, шляпу розправляє.

Осінь і не тривожить його. Хай собі постоїть! Вистачить на неї й інших грибів. Он біля озера в берізках опеньки з-під листя засмаглими голівками визирають, чекають, коли Осінь прийде до них. Щаслива пора — грибозбір!

Віра Оберемок [42]

1. Якою постає Осінь в оповіданні? Зачитай речення, які доводять твою думку.
2. Які гриби потрапили в кошик до Осені?
3. Із ким чи з чим порівнює письменниця маслятки, опеньки, боровики, рижники?
4. Які справи чекають на людей восени? Чи допомагаєш ти дорослим збирати овочі, фрукти, гриби, ягоди? Розкажи про це своїм товаришам.

Дайте відповіді на питання.

Виконайте завдання на с. 10-11.

Завдання

1. Перевір, чи уважно ти читав / читала запропоновані твори. Вибери правильну відповідь.
 - Яке з перелічених дерев не згадується у вірші Марії Пономаренко «Осінь пензлика взяла»?
А дуб Б клен В береза Г осика
 - З чим порівнює Ліна Костенко зорі у вірші «Сю ніч зорі чомусь колючі»?
А з каштанами Б з їжаками В з ялинками Г з дикобразами
 - Яка погода найбільше до вподоби парасолям і плащам у вірші Анатолія Качана «Дощова осінь»?
А грозова Б снігова В туманна Г дощова
 - Яка комаха згадується у творі Віктора Близнеця «Золоті кучугури»?
А колорадський жук Б хрущ
В сонечко Г мураха

10

- Якого кольору косинка Осені у творі Віри Оберемок «Грибозбір»?
А золота Б жовта В помаранчева Г багряна

2. З'єднай кожну назву твору з ознакою осені, яка найбільш вдало в ньому описана.

«Дощова осінь»	• золота
«Сю ніч зорі чомусь колючі»	• мокра
«Грибозбір»	• хазяйновита
«Золоті кучугури»	• несподівана

3. Випиши з першого абзацу оповідання Віктора Близнеця «Золоті кучугури» всі слова, споріднені зі словом **золото**.

4. Упиши в клітинки кросворда назви кольорів, які використала Осінь у своїй картині (за віршем Марії Пономаренко «Осінь пензлика взяла»).

1.

2.

3.

4.

5.

11

Виконану роботу сфотографуйте та надішліть на HUMAN або вайбер.